

Stortingets næringskomité
Stortinget
0026 OSLO

Vår saksbehandler
Amund Johnsrud
+47 97 54 18 42

Vår dato
12.10.2022
Deres dato

Vår referanse
22/00158-9
Deres referanse

Statsbudsjettet 2023 - høringsinnspill fra Norges Bondelag

Vi takker for muligheten til å komme med innspill og kommentarer til forslaget for statsbudsjett for 2023.

Den internasjonale situasjonen dette året viser med all tydelighet hvor viktig det er at alle land har så høy sjølforsyning som mulig. Økonomisk usikkerhet og kostnadsvekst verden over er nå av en størrelsesorden få har opplevd før. Krigen i Ukraina har forsterket usikkerheten og kostnadsekspløsjonen, og vist sårbarheten i matsikkerheten globalt og i Norge.

Globale matsystemer og frihandel er sårbare i en ustabil verden som preges av både krig og klimaendringer. Det understreker viktigheten av at landbruksnæringa og staten som parter og i fellesskap - innenfor rammene av Hovedavtalen, importvernet og øvrige ordninger i landbrukspolitikken - fikk forhandlet fram en jordbruksavtale som sikrer sjølforsyningen i Norge i en urolig tid, og som også legger grunnlaget for å bedre sjølforsyningen ytterligere.

Både jordbruksoppjøret i mai og nå forslaget til statsbudsjett, viser at beredskap og matforsyning er områder som blir prioritert av regjeringa. Det er nødvendig, for situasjonen vi er i kan vare lenge.

Beredskapslager for korn

Kombinasjonen av godt vær og forutsigbare rammebetingelser, der regjeringa var tidlig ute med en matkorngaranti, gjør at årets kornavlinger er rekordhøye, også av matkorn. Vi kan komme til å få en historisk høy andel av norsk korn i matmjølet etter denne sesongen. Norges Bondelag understreker at det viktigste tiltaket for å ha god matvareberedskap i Norge er å sikre og styrke den løpende produksjonen.

Regjeringa foreslår i statsbudsjettet å bruke 20 mill. kroner til etablering av en ordning med beredskapslagring av matkorn. **Det er en god start og fra Bondelagets side er vi innstilt på å være med å finne gode praktiske løsninger på hvordan den best kan utformes.**

Bondelagets Servicekontor AS

Norges Bondelag

Postadresse: Postboks 9354 Grønland, 0135 OSLO, Tlf: 22 05 45 00
Besøksadresse: Landbrukets Hus, Hollendergata 5, 0190 OSLO
Bankkonto: 8101.05. 91392, **Org.nr.:** 985063001 MVA
bondelaget@bondelaget.no, www.bondelaget.no

Bankkonto: 8101.05.12891
Org.nr: 939678670

Bionova

Landbruket har valgt å sette seg i førersetet når det gjelder arbeid med klima framover og har vedtatt en felles klimaplan. Planen skal oppfylle klimaavtalen med staten. Det er bra at Bionova nå etableres. Det er helt avgjørende for å få realisert tiltakene i klimaplanen.

Bionova må innrettes på en måte som treffer den enkelte bonde og bidrar til reduserte utslipp av særlig metan og lystgass. For å oppfylle klimaplanen trengs det kraftfulle virkemidler. Bionova finansieres foreløpig i hovedsak av midler fra jordbruksavtalen og omprioritere tiltak. Norges Bondelag mener Bionova må tilføres betydelig mer friske midler for å lykkes med klimaomstillingen i landbruket.

Plan for inntektsopptrapping i jordbruket

Arbeidet med regjeringas plan for opptapping av inntektene i jordbruket omtales i budsjettproposisjonen:

«Grytten-utvalet har fått utsett frist for å leggje fram sitt arbeid til 1. oktober 2022 og rapporten skal deretter på høyring. Arbeidet med regjeringa sin plan må tilpassast prosessen etter utvalet si innstilling.»

Omtalen referer til Stortingets vedtak nr. 35, vedtakspunkt 29. Det vedtaket ble fattet ved behandling av Prop. 1 S (2021–2022), jf. Innst. 2 S (2021–2022) 2. desember 2021:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en forpliktende og tidfestet plan i løpet av 2022 for å tette inntektsgapet mellom bønder og andre grupper i samfunnet. Inntektsgapet skal tettes uavhengig av bruksstørrelse, produksjon og landsdel.»

Norges Bondelag viser til at Inntektsutvalget la fram sin utredning 3. oktober med høringsfrist 16. januar. Norges Bondelag mener det haster å komme i gang med opptappingsplanen for inntektene i jordbruket. Stortinget må derfor følge opp vedtakspunkt 29 fra behandlinga av statsbudsjettet i fjor og be regjeringa sørge for at opptappingsplanen behandles av Stortinget i god tid før jordbruksforhandlingene 2023 starter opp.

Nødvendig å styrke importvernet

I Hurdalsplattformen slår regjeringa fast at den vil «*Sikre importvernet for norsk jordbruk, blant anna gjennom val mellom prosent- og kronetoll, og sørge for at importvernet ikkje blir svekka, når ein inngår nye handelsavtaler*».

Tollvernet er helt avgjørende for at Norge skal kunne opprette en egen produksjon av landbruksprodukter. Kaldt klima, små bruk spredt over hele landet, høye kostnader og høye krav til standarder gjør oss lite konkurransedyktige på pris. For å kunne opprettholde en produksjon over hele landet – også i et sjølforsynings- og beredskapsperspektiv - er det derfor helt nødvendig å kunne beskytte norsk produksjon gjennom tollvernet. I dag er om lag 70 prosent av inntektene markedsinntekter. Importvernet handler om å sikre langsiktighet og forutsigbarhet i matproduksjonen, i tillegg til mer kortsiktige konkurranseforhold. Å styrke importvernet er viktig for å nå målet om å tette inntektsgapet mellom bonden og andre grupper. Det vil bety at bonden kan ta ut økt inntekt også gjennom markedet.

Gjennom WTO-avtalen fra 1994 har Norge rett til å veksle mellom krone- og prosenttoll alt etter hva som gir best beskyttelse. Norge har i stor grad brukt kronetoll. Tollsatsene er ikke blitt oppjustert i forhold til inflasjon eller økt differanse mellom norske og utenlandske produkter. Tollvernet er derfor gradvis blitt svekket. Ved å innføre prosenttoll kan importvernet styrkes uten at man bryter WTO-avtalen.

Norges Bondelag ber regjeringa så raskt som mulig utnytte handlingsrommet i WTO-avtalen for å styrke importvernet og norsk matproduksjon gjennom å flytte produkter fra kronetoll til prosenttoll.

Stort investeringsbehov

Landbruket og spesielt husdyrholdet, står midt oppe i en situasjon som krever store investeringer i driftsapparatet. Mye som en følge av myndighetspålagte krav om å utbedre oppstallingsløsningene for dyra, ikke minst kravet om løsdrift for alt storfe innen 2034.

Det løsdriftskravet, med tidsfristen, har utløst et helt ekstraordinært investeringsbehov innenfor melk- og storfekjøttproduksjonen. Uten særskilte investeringsmidler er det ikke mulig å gjennomføre kravet uten store negative konsekvenser for distriktsjordbruket og de små og mellomstore bruka. Nedlegging av bruk og avvikling av produksjonen som kan følge, vil være stikk i strid med de landbrukspolitiske målsettingene. Det trengs en betydelig økt tilgang på offentlig risikokapital, samt finansieringsordninger som kompenserer for manglende pantegrunnlag, for å sikre investeringer i produksjoner over hele landet.

Ved å bevilge 200 mill. kroner ekstra til investeringsstøtte for inneværende år, samt heve IBU-rammen for 2023 med ytterligere 271 mill. kroner, i lag med partene gjennom jordbruksavtalen, har regjeringa startet en nødvendig opptrapping av investeringsstøtta. Justeringene i maks. kronetak og tilskuddsprosent som en også ble enige om i årets jordbruksforhandlinger, er viktige tilpasninger. Behovet er imidlertid fremdeles stort, og etterspørselen etter investeringsmidler innenfor eksisterende offentlige ordninger har over lang tid oversteget tilbudet av slik kapital. Det haster derfor med å komme med tydelige signal om en forsterket satsing.

Norges Bondelag forventer at man tar inn over seg situasjonen i melke- og storfekjøttproduksjonen i framtidige bevilgninger. Da må IBU-rammen heves videre fra det nye nivået, og det må legges til rette for langsiktig forutsigbarhet. Dette er avgjørende for nå målet om full omstilling til løsdrift innen 2034 og samtidig sikre en variert og landsdekkende bruksstruktur.

Jordvern

Norges Bondelag imøteser en ny jordvernstrategi fra regjeringa. Målet må være at det ikke skjer nedbygging av jordbruksareal i det hele tatt, bortsett fra etablering av kritisk viktig infrastruktur dersom det ikke finnes alternativt areal.

Fram til en slik bestemmelse er på plass i Jordlova må årlig omdisponering reduseres til maksimalt 2 000 dekar og andre virkemiddel skjerpes betydelig. Det gjelder spesielt mulighetene for å omdisponere matjord til andre formål enn matproduksjon i ordinær arealplanlegging. Mulighet for å omdisponere bør ligge hos Statsforvalteren, og nasjonale og statlige retningslinjer for arealplanlegging må bli tydelig på at det ikke skal planlegges næringsbygg eller bolig på matjord.

En velfungerende verdikjede for mat

For den norske bonden er det avgjørende å ha en ryddig og velfungerende verdikjede for produktene på veien fram mot forbruker. Dagligvaremeldinga som ble vedtatt av det forrige Stortinget for vel et år siden, hadde mange positive elementer, og merknadene fra dagens regjeringspartier er etter vårt syn gode og målretta. Det er nå viktig at dette arbeidet ikke mister momentum, men følges opp.

Dagligvaretilsynet foreslås styrkes med 3 mill. kr i økte midler i 2023, det er en god start. Norges Bondelag har klare forventninger til at tilsynet får en tydelig vokterfunksjon mot aktørene i dagligvaremarkedet. Tilsynet må raskt også få praktisk mulighet til å utøve sin sanksjonsmyndighet.

Dyrevelferd

I høringssvaret Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag ga i høst til ny stortingsmelding om dyrevelferd, uttrykte vi stor uro for at hastverket i meldingsarbeidet går på bekostning av kvalitet både på innspill fra interessenter, forskningsinstitusjoner og arbeidet i

departementet. For at ei melding skal ha ønsket effekt på framtidens dyrevelferd må den være god, og det må gjøres grundige nok utredninger for å stake ut riktig kurs.

Norges Bondelag ønsker å kunne komme med forslag og belyse problemstillinger som både har effekt på dyrevelferden og som er praktisk gjennomførbare. I tillegg til innspillet vi leverte 1. september kommer vi til å fortsette dyrevelferdsarbeidet med hver enkelt art og produksjon. **Det er derfor gledelig men samtidig nødvendig, at prosessen med å lage ny stortingsmelding om dyrevelferd nå forlenges.**

Kap. 1138 Støtte til organisasjoner

Det er bra at Norske 4H, NBK og NBU skjermes for kuttet i denne budsjettposten. Samtidig er det uheldig at flere andre organisasjoner som gjør mye for å fremme viktige satsingsområder innen norsk matproduksjon og norsk landbruk rammes av nedskjæringen. Vi viser i denne sammenheng til felles brev til Næringskomiteen fra organisasjonene Norsk Gardsost, Bondens Marked Norge, Norsk Seterkultur og Hanen. Norges Bondelag anerkjenner disse organisasjonenes betydning som pådrivere for produksjon og omsetning av norsk lokalmat. De fyller roller og ivaretar funksjoner som ikke dekkes av andre innenfor satsingen på lokalmat. **Det er derfor uheldig at de fire organisasjonene rammes av kuttet i denne budsjettposten, og vi ber om at det reverseres.**

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Bjørn Gimming

Sigrid Hjørnegård